

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

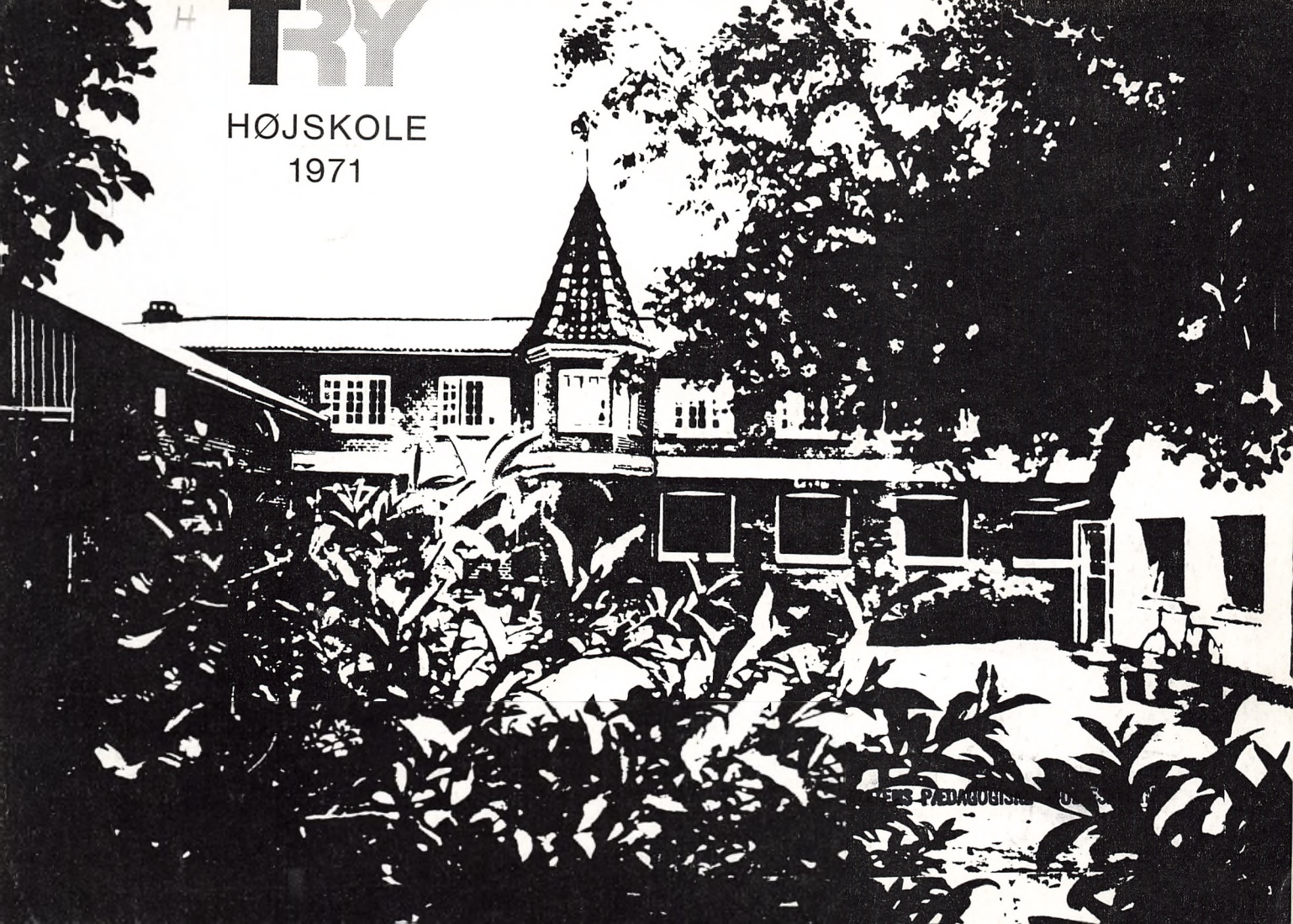
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H

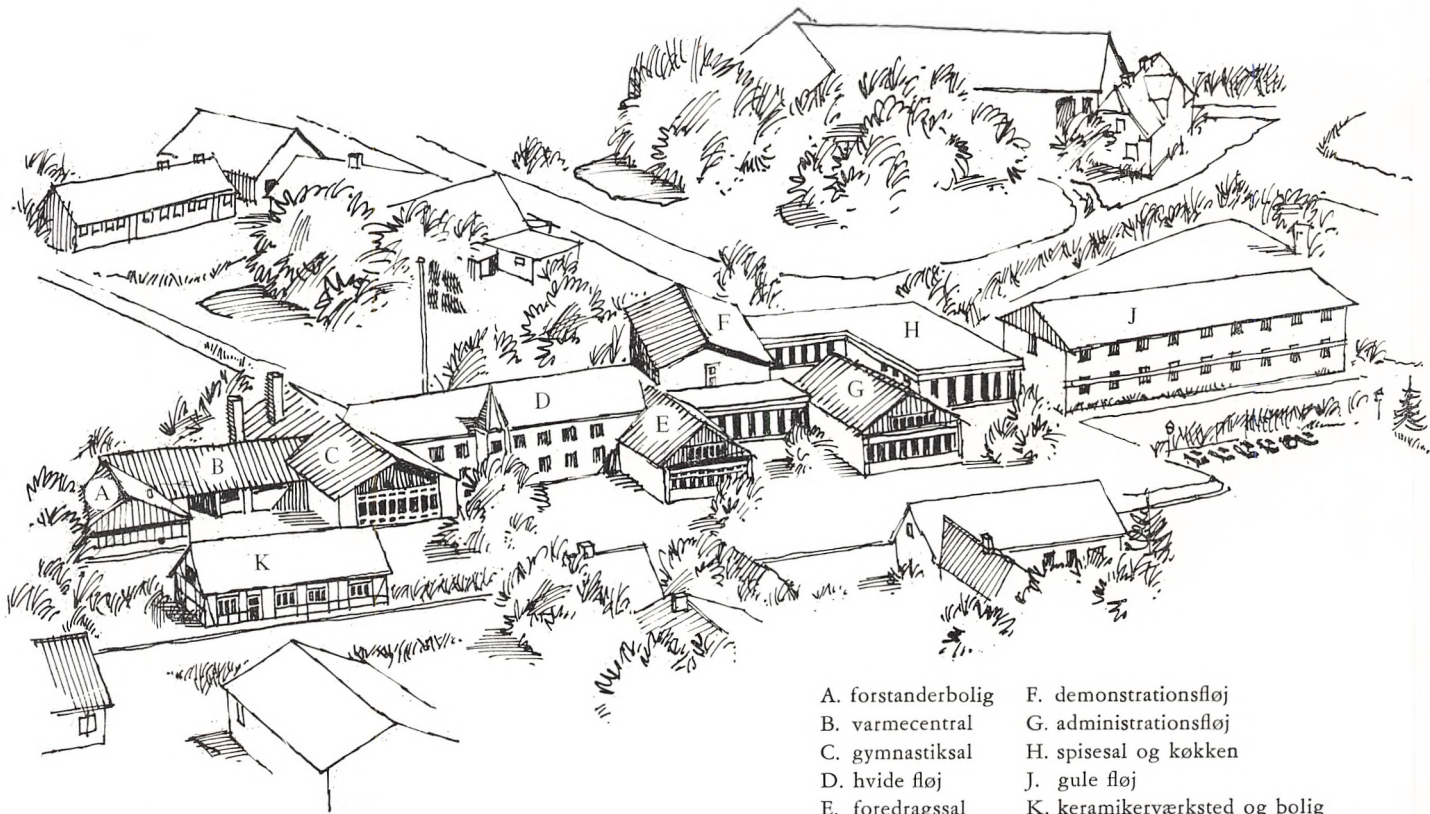
TRY

HØJSKOLE
1971

ENS PÆDAGOGISKE

1971

A. forstanderbolig	F. demonstrationsfløj
B. varmecentral	G. administrationsfløj
C. gymnastiksal	H. spisesal og køkken
D. hvide fløj	J. gule fløj
E. foredragssal	K. keramikerværksted og bolig

»Tal dansk, din sorte hund!«

Denne drabelige overskrift stammer fra Holbergs „Jeppe på Bjerget“. Det er Jeppe's ord til én af de sortklædte advokater, der i sin anklage taler latin, hvortil Jeppe svarer: „Tal dansk, din sorte hund, så skal vi nok svare for os!“

Med denne indledning ville det være lettest – og måske også bedst – at standse skriveriet og straks give læserne mulighed for selv at digte videre ud over det hvide papir; men: digt bare alligevel, selv om papiret nu har været brugt!

Min tanke med at bruge Jeppe's ord om at tale dansk gælder ikke bare den almindelige brug af fremmedord og fremmedsprog. Vi kan ikke undvære dem, og skolegang og brug af ordbog vil vel kunne hjælpe os almindelige mennesker til at klare os på det felt.

Men der synes at være en udbredt trang hos adskillige „skriverkarle“ til at pøse godt med frem-

medord på for at „dupere raket“ – eller blande godt med svovlduftende bandeord eller andre fyord i – til gavn for ingen, fornøjelse for få og forargelse for færre, men til stille bedrøvelse for mange.

Den tanke kan godt ligge nær, om ikke fremmedordenes tåge og fy-ordenes helt krampagtige ordforurening tit dækker over tomhed og manglende lune og vid, selv om adskillige af de på tiden „herskende“ ordproducenter givetvis ikke mangler viden og intelligens.

Mit egentlige ærinde med citatet af Jeppe ligger dog på et andet og væsentligere felt.

Et af de helt store modeord i disse år er, at vi skal kommunikere med hinanden. – Dette ord kan vi let oversætte fra en ordbog, hvis den ellers er ny nok. Men mon ikke det i mange tilfælde kan dækkes af at være på talefod med hinanden eller at meddele os til hinanden. Dog forekommer det mig, at mange af dem, der taler mest om værdien af kommunikation, selv i tale, skrift og handling graver dybe grøfter eller bygger høje dæmninger til mange af deres medmennesker – måske til hovedparten.

Det er en sjælden dag, vi ikke i f. eks. Information eller i radio og fjernsyn kan se og høre, at skylden for denne eller hin dårlighed ligger hos det etablerede, reaktionære, kapitalistiske samfund. Vi skal lave revolution; proletarietets lænker skal sprænges, socialismen skal indføres, og så – – ja,

så hører vi sjældent mere, men føler, at vi bør ane en salighedens morgenrøde forude.

Slagord flourer, – også dem med syndebugken, som Hitler var ekspert i, – og de bruges flittigt til at slå andre i hovedet med. Men hvem tales der til, og hvem føler sig ramt?

Det er ikke alle svagtstillede i samfundet, der ønsker at blive kaldt proleterer, og det er ikke alle, som er velbjergede og etablerede, der er fede, blod-sugende kapitalister. Og hvad med de reaktionære småkårsfolk og de revolutionære kapitalister, – for de eksisterer jo også, hvis slagordene kun skal tages for deres pålydende værdi – altså efter skattebillet og politisk tilhørsforhold. – Når ordet revolution (= omvæltning) bliver et mål i sig selv, må man nok spørge, om det virkelig er alvorligt ment, at alt skal væltes om. Mon ikke snarere vi i fællesskab burde stille imod at sætte „alt på sin rette plads“ – for nu at citere et af H. C. Andersens bedste eventyr.

• Socialisme er det forløsende frelsesord for mange og et frygtet og hadet ord for andre. Men hvad skal vi lægge ind i det ord? Tolkes ordet på samme måde af kommunister, leninister, stalinister, trozki-ster, maoister, anarkister, venstresocialister, folke-socialister og socialdemokrater? Det gør det næppe, for så var klimaet mellem disse retninger sikkert ikke så køligt. – Sprogligt kan socialisme vel nogen-lunde dækkes af ordet fællesskab, og det lyder jo mere jordnært, og her kan vi alle være med.

Liberalisme er et tilsvarende omstridt ord – hyl-det af mange, men udskældt af andre, for også det kan der lægges mange ting ind i – alt efter de ger-ninger eller ugeringer, der er udført i dette navn.

De mange liberalistiske retninger og partier vid-ner vel også om forskellig tydning af ordet. – Sprog-ligt kan liberalisme nogenlunde dækkes af ordet fri-hed. – Det er mere jordnært, men samtidig en fan-fare for os alle.

Men hvor ofte snakker vi ikke forbi hinanden med disse fremmedord, der har fået så mange ting hæftet på sig – er blevet belastede.

Hvis kommunikation (= at være på talefod) vir-kelig betyder noget for os, hvorfor kan vi så ikke sætte os sammen for at „tale dansk“?

Vi ældre, der har vor største arbejdsindsats bag os, kan ikke undvære en ungdoms gå-på-mod og trang til at gå nye veje. Men ret beset: selv den mest aktive og aktivistiske ungdomsoprører vil heller ikke kunne undvære det samfund på godt og ondt, som vi ældre og andre før os har æren og skylden for. – Ungdommens aktioner *for* noget nyt er jo samtidig reaktioner (igen disse belastede slagord) *mod* det bestående. – Og hvem tør og vil begynde på helt bar bund med en ny stenaldertilværelse, når de har set, hvad nutids viden, teknik og organisa-tion kan bruges og misbruges til.

Spænding mellem generationer, interessegrupper og klasser har der altid været; men hvad om vi fra alle sider satte os som mål at komme på talefod og

prøvede at spænde denne spænding for de store nutidsopgavers vogn, så forandring og bevarelse kom til at gå hånd i hånd.

Hvad om vi ikke så ofte brugte ord som socialisme eller liberalisme til at slå hinanden i hovedet med, men oversatte dem til frihed og fællesskab og så gik løs på opgaverne – enkeltvis og i samarbejde.

Så kunne de politiske partier lægge forskellig vægt på hvert af de to ord, men uden at tage patent på sandheden.

Idealsamfundet får vi aldrig. Men en gensidig inspirerende mangfoldighed kan pege på mangler og uret, der skal bødes på, men også vise hen til at gøre det rette, der kan bygges på.

Det danske 1788 (bondestandens frigørelse) lyser for mig mere op i historien end det franske 1789 (revolutionen).

Kunne denne måde at „tale dansk“ på stadig være i kurs, så tror jeg også, vi alle kunne „svare for os“ – hver på vor plads.

„Men med det bedste frelst
følges vi allerhelst
af en slægt, der selv har ild og kræfter,
ej en, der tam og tom,
blot i sin svaghed from,
kun kan tralle vore viser efter.“ (Hostrup).

P. Sejlund Sørensen.

Den gamle hovedbygning

Den unge Hjørring-digter Carsten Mossing har i år bidraget til vor årshilsen med følgende digt. Carsten Mossing debuterer om kort tid med en radio-novelle: „Dødebrønden“.

Hjemløs

Har du været hjemløs
en flygtning på jorden.
Har du søgt
og kun fundet svig.
Har du grædt dig bort
fra dit hjerte.
Er du nu kun et *lig*.
Ser du ikke livet
at de andre søger
som du.
Vi græder og søger
i kulden.

Vi græder og søger
dig.
Men dybt har jeg set
et par øjne.
Jeg ved
at jeg taler sandt.
Øjne
som bandt mig til livet
som bandt mig til *dig*.
Og dog.
Jeg er stadig en flygtning.
Jeg flygter fra angst og svig.
Jeg flygter fra kulden og mørket
jeg flygter til *dig* –
til mit liv.

Carsten Mossing.

At afstå at lyve om det man ved

I min foredragsrække til mine elever har jeg et om Albert Camus forfatterskab. Mit udgangspunkt er så nogenlunde de ord, Albert Camus sagde, da han fik overrakt nobelprisen i litteratur: „Vor gerning vil altid være baseret på to forpligtelser: at afslå at lyve om det, man ved, og at gøre modstand mod undertrykkelsen.“

Hvorfor nu tale til eleverne om – ja, man kan næsten sige livsfornægtende forfatterskab. Denne forfatter, der ikke selv kunne efterleve sit budskab, men valgte døden for egen hånd ved med sin sportsvogn at jage mod et træ?

Jo, fordi det forekommer mig, at de sidste ti år har gjort vor tilværelse mere kold, mere uforsonlig, mere fjendsk og fremmed over for det, der er os så nødvendigt mere end nogensinde: at vi kommer hinanden ved! Jeg har i min årshilsen skrevet om det før, men derfor er det stadig nødvendigt at gentage, at gentage det: Til bevidstløshed!

At afslå at lyve om det, man ved. Det vil sige en ubarmhjertig sandhedssøgen. Det kan betyde en blotlæggelse af de frygteligste sandheder, en nedbrydning af alle de værdier, vi hidtil har levet på.

Er det nødvendigt at sige det, der er så trist. Hvorfor ikke være lidt glad og optimistisk.

Vel – lad os blot sige med Åge Rosendahl Nielsen, der talte til vor efterårsmøde. „Hvorfor altid tale om det, der skiller os? Hvorfor ikke tale om det, vi er fælles om?“

Camus' helt er sagnkongen Sisyfos, der af guderne for sin rapkæftethed og åbenmundethed blev dømt til at rulle en stor sten op til toppen af et bjerg. Hver gang han nåede op, måtte han se sine anstrengelser være forgæves? Thi stenen trillede omgående ned igen. Men stædigt og tavst fortsatte Sisyfos sit arbejde, uden håb og med en foragt, der gjorde ham stærkere end sin skæbne og alle de, der dømte ham!

Det er menneskets lod, og vi skal blive ved at gøre det, om ikke andet så for vor værdigheds skyld – som menneske.

Lægens og sygeplejerskens gerning er måske den mest paradoksale af alle: at de med stædig trofasthed kæmper for at holde liv i patienter, skønt de ved, at døden til sidst indhenter dem alle. Simpel anstændighed byder dem at gøre det. Og overfor meningsløsheden og uretfærdigheden i vor verden har vi alle pligt til (at forsøge) at være læger og sygeplejersker. Derfor kommer vi hinanden ved. Om ikke andet så for vor værdigheds skyld! Atter en gentagelse.

Vi taler om identitetsproblem og kommunikation. Disse fine ord, der siger os, at vi har svært ved at forstå hinanden: atter et modeord: *fremmedgjorte* over for hinanden.

Hvor jeg dog kan blive træt af alle de ord – ord og atter ord. Kom ud af busken: sig din mening og hold op med din form for „bedre jeg“. Lad os tage en tårn, hvor du og jeg er så uenige, som vi kan blive. Hver for sig er du og jeg vel menneske, der har krav på at blive respekteret for det mennesket er: På godt og ondt: en stækket fugl, der ikke kan komme videre, hvis ikke, vi må ane, at målet er et Sisyfos-mål: Mennesket bliver menneskets hjælper!

Axel Pedersen.

Noget om livsstil

„Stærk i sag – mild i måde,“ er et meget gammelt, men hyppigt gengivet citat, brugt ved de mest forskellige lejligheder. Historisk skulle det tilskrives Aquavia, Jesuiterordenens 4. general (omkr. 1540). Det har kunnet tåle at slides. Det viser til livsstil, til -form og -måde, samtidig med, at det forpligter til sag. I sygeplejerskers verden har det noget at sige af meget stor værdi. En læge har engang sagt: „Det er ikke så ligetil at beskrive, hvad en sygeplejerske er; men jeg tror, jeg ved, hvad fin sygepleje er. Det har med stil at gøre. Måden at pleje en patient på er kort og godt afhængig af stil. Patienten i sygesengen er utrolig afhængig af denne stil, og kan han end ikke give udtryk for den, ved han, om den er til stede, – eller om den mangler. Dens tilstedeværelse gør det lettere, dens fravær tungere, – så enkelt er det.“

Men for os sygeplejersker er det ikke helt så enkelt. Og vi når vist ikke ind til kernen, om vi prøver at forenkle. Er det en sygeplejerskes væsen? Ja, men det er mere! Er det hendes ord og handlinger? Mere endnu! Det er en udtryksform med mange variationer, et gennemvævet mønster, en personlighedens røde tråd. Finder vi den, bøjer vi os for den i respekt.

For vi har mødt mennesker, hvor denne livsstil naturlig var til stede. Vi glemmer dem aldrig. Vi undres over dem.

For den syge bliver det af dyb og varig værdi at få en sådan sygeplejerske, elev, sygemedhjælper med denne livsstil.

Men vi når ikke tilstrækkelig langt, hvis vi tror, at det kun er patienten, der trænger til hende. I vores så interessante, men også så provokerende, så vanskelige og angstfremmende tid giver det styrke og kræfter at møde et menneske med livsstil, – mennesker, hvis engagement gælder både sag og måde, den skal fremmes på.

Det er mennesker, som er vågne for de små, hverdagslige tings vigtige tale.

Henrik Wergeland har givet dem et udtryk: „Se, nøje skal du øjne det store i det små, – sig gudomstanker højne i græssets vege strå.“

De er dejlige at være sammen med. De bryder sig om os. Det betyder noget for dem, at vi er glade. De bryder sig også om andre, og vi deler dem gerne med andre, for vi ved, der er ikke en til hver.

Jeg vil ønske for vore elever, at de på deres arbejdsplads må finde læremestre med livsstil. Der findes nogle, men vi trænger til mange flere. Livsstilen vil styrke og opmuntre, hvor den findes, og vil lære fra sig, så vi hver især må finde vor egen. „Stærk i sag – mild i måde,“ – mild betyder også klog. Og vi var kloge, om vi bibragte vor sag denne livsstil. Så kunne vi yde mere, betyde mere – få mere selv – måske det bedste, vi nogen sinde vil kunne opnå.

Margrethe Hansen.

Er evangeliet tidssvarende?

Efter at have været i kirke syttende søndag efter trinitatis, hvor der blev læst tekst fra det hellige evangelium skrevet af evangelisten Lukas, kan man godt komme i konflikt med sig selv, om det tidssvarende i evangeliet, og dermed problemerne med tolkningen.

Hanna Rasmussen

Lukas fortæller om et møde mellem Jesus og farisæerne, hvor de diskuterer det lovbrudende i at arbejde på en sabbat. Jesus argumenterer imod farisæerne ved at holde frem for dem, at hvis det an-

går dem selv – såsom at vogte deres kvæg eller passe på deres penge, så vil de heller ikke holde sig passive på en sabbat. Jesus fortæller dem senere lignelsen om, at man ikke skal sætte sig øverst til bords, når man er til gæstebud, men nederst, idet retfærdigheden da vil ske fyldest, og han slutter med ordene: „Thi enhver, som ophøjer sig selv, skal ydmyges, og den, som ydmyger sig selv, skal ophøjes.“

Hvor kan man nu indpasse Jesus og farisæernes diskussion om sabbaten i den tid, vi lever i, man vil jo med det samme sige, at den er irrelevant. I dag er problemet det modsatte, hvad skal man få søndagen til at gå med, vi har nærmere et beskæftigelsesproblem, et behov for at få noget relevant at arbejde med. De eneste paralleller, der for mig er at drage er, at beskæftigelsesproblemet på en søndag dengang og nu er de samme. Førhen fik man tilsyneladende tiden til at gå med en dialog om love og regler.

Skal man prøve at finde noget positivt i dette evangelium, må det jo nok være, at den dialog om sabbaten er et udslag af kedsomhed og manglende livsindhold hos datidens mennesker, man brugte jo bare sabbaten til at diskutere lovmæssige spidsfindigheder. Dette kunne man så udlægge som det primære i teksten og gøre det tidssvarende, således at forstå, at vi ikke skal benytte vor hviledag til sådanne diskussioner, men prøve at få mere glæde og livsindhold ind i vores tilsværelse, også om søndagen.

Tager man nu lignelsen Jesus fortæller, om at placere sig nederst ved bordet og analyserer den lidt nærmere, er der ikke meget tidssvarende tilbage i den lignelse, hvis den læses ord for ord. Det er da ganske urelevant i dag at tale om at „sætte sig nederst ved bordet“, med andre ord hele tiden stille sig bagerst i køen. Med sådan en livsholdning i dag kommer man ingen vegne. Man vil altid være den, der bliver trådt på. Nej, man kommer ikke uden om, at man skal have „lidt“ spidse albuer for at komme frem i denne verden, og man vil jo nok også være lidt af en hykler, hvis man altid „sætter sig nederst ved bordet“, for alle mennesker har et større eller mindre „jeg“, der siger noget om, at man gerne vil frem i verden og have en position af den ene eller den anden slags, så det at ydmyge sig selv vil nok være hyklerisk. Man ser her, at lignelsen læst direkte absolut ikke er tidssvarende, men omtaler nogle dyder, som man vist godt kan sige, er blevet „gammeldags“.

Man kunne også læse lignelsen således, at det bord, der omtales, er Guds bord, og at det er i forhold til ham og til vor kristne tro, vi skal være ydmyge, og at Han, når tidens fylde er inde, vil op-høje den, som har ydmyget sig.

Overskriften til denne lille artikel, om evangeliet er tidssvarende, dømt på en enkelt tekst, synes at kunne besvares med et både og. For mig at se ligger der hele tiden noget dobbelt i teksten, noget som også kendes fra de berømte „orakelsvar“, man har

hele tiden mulighed for at tolke teksten efter det øjeblikkelige behov, hvilket må være det geniale i evangeliet, og som har været medvirkende til, at kristendommen har overlevet 2000 år.

Hanna Rasmussen.

„Enhver kommer, hvorhen han virkelig vil komme!“

„Se jer for, thi I kommer hvorhen I vil – Se jer om, I er, hvor I vil være.“

„Det frygtelige ved at søge sandheden, er at man finder den.“

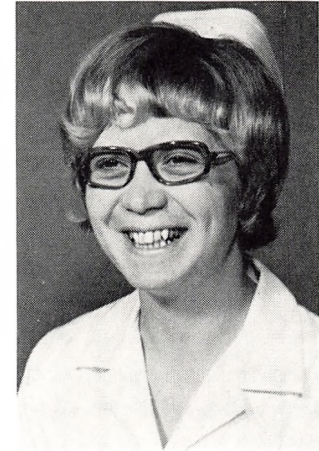
Remy de Gourmont.

FRIHED — under ANSVAR

Frihed under alle former og på alle områder er i dag et populært ord. Det enkelte menneske skal have mulighed for at udvikle sin individualitet, sin selvstændighed og til frit at kunne disponere over sig selv. Man forkaster faste moralbegreber og søger at blive fri for fælles rettesnore for handling og liv. Man kæmper sig fri af religiøse bånd og hæmnin-ger i forventning om at skabe en bedre tilværelse. Men hvad er resultatet? Rodløshed og angst præger i dag i udstrakt grad vort samfund. Menneskeværdigheden er skændet, og tanker og følelser bliver

kynisk manipuleret; man er centreret om sit eget jeg og sine egne behov.

Det er en illusion at tro, at man er fri, fordi man kan gøre, hvad man har lyst til. I virkeligheden bliver man bundet af sin egen selvished. Velfærdssamfundet giver os mange goder. Vi har rigelig fritid, rigeligt mål af forlystelser og rigeligt af alle

Birthe Højrup

de tekniske faciliteter, der gør tilværelsen bekvem for os. Trods det går mennesket og fryser, i en verden, hvor der findes åndelig kulde, hvor kommunikationen mangler, fordi mennesket har nok i sig

selv. Hvad er der ved at være et frit menneske, hvor ingen holder af en, eller leve i et frit samfund uden menneskelig varme?

Jeg tror, at vor tids forstandsprægede, rationelle verden har overset begrebet ansvarlighed. „Frihed er retten til selv at vælge, og altid når man har valgt, indebærer det et ansvar og en forpligtelse.“ (Citat fra forstander Kr. Buhl, H.U.H.). Et ansvar for det liv, som er betroet os og for den jord, der er givet os at leve vort liv på med hinanden. Med disse udtryk ser vi, at ansvaret for det menneskelige i virkeligheden er et ansvar over for Gud. Ansvar er altså et religiøst begreb. I sin bog: „Mod til utopi“, skriver den tyske professor Georg Picht: „Religionerne var i gamle dage grundlaget for menneskers gøren og laden, og det må det religiøse igen blive, ikke gamle stivnede former og ceremonier, men livet bag formerne, den levende tro, der kan forbinde menneske til menneske i et åndeligt fællesskab, hvor sand menneskelighed kan komme til live og få udtryk i ord og handling.“ Nogle vil sikkert synes, at det er dristigt at fremhæve dette, men jeg tror, han har ret. Det er nødvendigt, at mennesket kommer ud af sin egen fortjeneste og egoisme og finder nye veje – nye veje, der så kunne vise sig at være gamle, kendte, – åbnet af ham, der sagde: „Du skal elske din næste, som dig selv.“

Birthe Højrup.

TRY højskole siden sidst

Året har stået i byggeforberedelsernes tegn. Og endelig er det lykkedes!

I dag, den 18. november 1971, stak man spaden i jorden, og *nu* er det så i gang. Andetsteds vil I kunne se en tegning af den fuldt udbyggede TRY højskole. I en sådan situation ønsker jeg at sige tak. Først og fremmest må vi rette denne tak til undervisningsministeriet, der gav os lov dertil, idet de samtidig tror på en fremtid, der bliver god og gavnlig for den ungdom, der søger TRY højskole. Måtte „småligt kævl og ussel strid“ være bandlyst fremover på vor skole. Jeg retter også en tak til bestyrelsen, fordi den med mod og fremsyn er villig til at give sig i kast med opgaverne.

Der er gået drøje år forud for dette, at vi i dag kan stå rustet til at tage imod fremtidens udfordringer på godt og ondt. Lad os håbe, at befolkningen og de kræfter, der skal stå bag ved opbygningen, må forstå og værdsætte, at Østvendsyssel bliver rigere med en fuldt udbygget højskole i Try.

Den 1. januar tog Erik Blach Hansen og Minna Kiilerich den nye lærerbolig i brug. Vi har her fået en ganske dejlig og tidsvarende bolig. Lærerboligen ligger i en lille plantage, som skolen erhvervede fra Try Møllegård, og stedet rummer en lille lavning,

hvor Try mølle har ligget i århundreder. Som jeg skrev til ministeriet i forbindelse med godkendelsen: Stedet har historisk interesse – her samledes Try-befolkningen, som nu i et århundrede har samlet sig på højskolen.

Den nye lærerbolig

Vi startede vort forårshold med tre arrangementer i februar måned. Først talte cand. jur. Peter Tjerk om „Eurokraterne“. Det var et vældigt levende og inspirerende foredrag om opbygningen af det europæiske fællesskab. Det var dygtigt gjort. Foreningen Norden var med som indbyder. Konsulent Tage Albertsen var her senere, og han er en

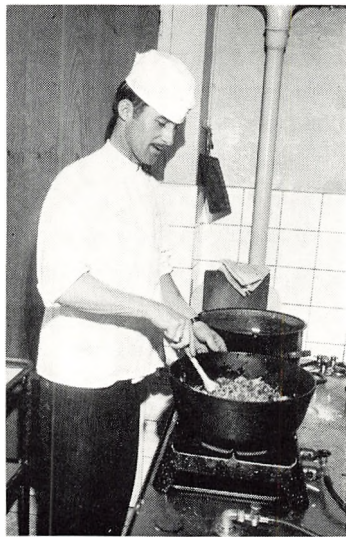
dreven og dygtig taler, der fængsler de unge. Sammen med Østvendssyssel Kunstforening, som vi har haft et inspirerende samarbejde med i årets løb, havde vi forfatterinden Elsa Gress den 25. februar. Hun er jo noget for sig. Æggende-hvæsende i debatter – men rig og varm, når det kommer til stykket. Sne og kulde holdt ikke 30 glade elever plus 4 elever fra tidligere hold borte fra gensynsaftenen. Og fra forårsholdet var der også stort fremmøde i august. Det er dejligt at se jer igen. I marts prøvede vi noget nyt. Vi holdt „Ung aften“, hvor vi indbød unge ude fra til jazz-aften med Særkers kvintet, hvor Hanna Rasmussens mand, Egon, spiller med. Det var Hannas idé, og den var god. Hanna Rasmussen tiltrådte som sygeplejelærerinde 1. januar og er søster til vor tidligere køkkenchef Per Laursen. Apropos køkkenchef – vor nye køkkenchef Øivind Andersen faldt ikke til og forlod os den 1. april. Leo Pedersen, der allerede var inde i billedet efter Per Laursen, overtog stillingen som køkkenchef fra den 15. april. Med sin kone Emmy og de to dejlige drenge, Henry og lille Ole, er de faldet umådelig godt til i Try. Leo Pedersen er en meget dygtig og økonomisk køkkenleder, der støttet af vor solide ankerstab i køkken- og rengøringsregionerne skaber trivsel omkring sig. Der skal lyde en tak til jer for godt og veludført arbejde i årets løb.

Birthe Højrup tiltrådte som sygeplejelærerinde den 1. marts og forlader os igen, fordi hun skal på sygeplejerskehøjskolen i Århus og videreuddanne sig

og forinden skal have suppleret sig på forskellige afdelinger.

Det er vi meget kede af. Hun er en kernepige! Sammen med Hanna Rasmussen har de ydet fortrinligt undervisningsarbejde parret med lune og godt humør.

Vi siger oprigtig tak for godt veludført virke og fantastisk loyalt godt samarbejde. Heldigvis beholder vi fru Hanna Rasmussen, der sammen med „Pedro“ kvikker op i hverdagen.

Vor nye køkkenchef Leo Pedersen

Kurser! Ja, tænk jer. Try har været Nordens centrum. Fra hele Norden strømmede gæster til – 150 (der var nogle, der sov i telt i museumshaven). Emnet var: „Kristen i en etableret verden“ arrangeret af Nordens kristne Socialdemokratiske Forbund. Et kursus med et godt indhold. Men vi gør det ikke mere. Det *var* for mange.

I januar havde vi kursus arrangeret af Danske Folkedansere. Det var et kursus. Hvor var de taknemlige og nemme at have, og vi glæder os meget til atter at se dem igen den 1. januar 1972.

I forbindelse med det nordiske stævne måtte vi bede om hjælp til logi hos Østvendssyssel Ungdomsskole. Hjælpesom og beredvilligt trods besvær ydede Østvendssyssel Ungdomsskole os en vennetjeneste. Vi siger *tak!*

Ved efterårsmødet havde vi forstander Åge Rosendahl Nielsen til at tale om: „Hvordan bevarer vi bedst de livsbevarende kræfter“. Han gjorde det godt!

Vi fik en belæring om, at vi bør besinde os på det, der samler os – i stedet for ustandselig pege på det, der skiller os. Om aftenen havde vi violinisten Anker Buch. Skeptiske elever (overfor violinvirtuos – og verdenskendt!) kom bagefter og sagde: Vi bøjer os. Det var en aften!!!

Hvad vil 1972 bringe? Ingen kan sige os det. Her til slut skal lyde et varmt ønske om alt godt og triveligt for TRY højskole. *En dejlig skole!*

Vi sender jer alle – gamle elever og medarbejdere – venner af skolen vore bedste hilsener.

Kirsten, Michael, Karen og Axel Pedersen.

EFTERLYSNING

Hvis nogen skulle ligge med Try Højskoles årsskrift fra 1934 og årgange forud for det, vil det være meget kærkomment, om de kan fås til låns, til købs – eller som gave.

Skulle der ligge en skoleplan fra før 1930 har den også interesse.

På forhånd tak.

P. Sejlund Sørensen.

Årsbrevet

De små og korte dage bliver rigere derved, at så mange ting bliver indhyllet i den forventning, som tiden med advent og solhverv rummer. Vi føler også – i de dage, hvor vi arbejder med årsbrevet – en stærkere og rigere kontakt til gamle elever.

Her en varm tak til de mange, som i årets løb hjalp til, at vi igen kan sende årsbrevet.

Min idé med at foreslå giroblankettens venstre talon som julekort blev optaget af mange, og vi er meget taknemmelige for de mange små hilsener, vi også på denne måde modtog. Husk det, og tænk på, hvor snildt det passer samtidig med den femmer, som vi stadig håber at få fra jer.

En varm tak til gamle Try-elever, som stadig betænker os med endog rundelige beløb. Tak for trofasthed mod jeres gamle skole.

Vi minder igen om efterårsmødet 3. onsdag i september. Hjerteligt velkommen dertil – og ellers, om jeres vej måtte falde forbi.

I håb om, at vort lille årsbrev igen i år må betyde en del af det, der hører julen til, være I hjerteligt hilset. Jeres hengivne

Margrethe Hansen.

»Tjærehandleren«

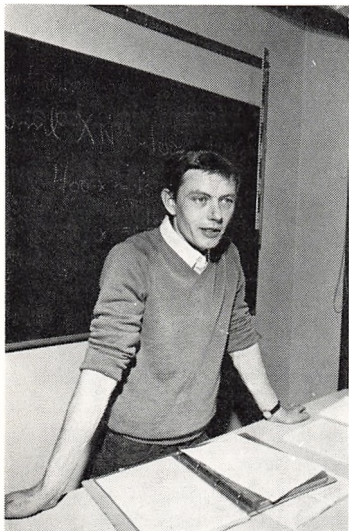
Hovedpersonen i Aksel Sandemoses roman „Tjærehandleren“ er Audun Hamre, hvis profession over for omverdenen er tjærehandler. I virkeligheden lever han udelukkende af, hvad han kan få ind ved ægteskabssvindler og tyverier. Denne levevej har han haft i mange år, og i bogens begyndelse får man at vide, at han nu har tjent så meget, at han er

i stand til at købe sig et ensomt beliggende hus, hvor han som rentier vil leve resten af sine dage sammen med sin gamle mor. Man får i resten af bogen – i form af flash-backs at vide, hvorfor Audun Hamre er blevet, som han er. Han har, som næsten alle Sandemoses hovedpersoner, været ude for jantelovens hårde bud. Han er søn af en tjenestekvinde, som blev forført af en gårdmand, der også franarrede moderen hendes penge og derefter satte hende på porten. Barndommen har ikke været rar, men alligevel har Audun Hamre forsøgt at leve en nogenlunde borgerlig tilværelse; han blev gift, men konen, Audhild, var et meget ustadigt menneske, som svingede fra den ene yderlighed til den anden, fra madonnaen til skøgen. Gentagne gange var hun ham utro. I ægteskabet var der en søn, Leif, som døde af kulilteforgiftning. At han kom således af dage, skyldtes moderen; hun tog fra drengen en aften for at møde en elsker og var alt for ophidset af det forestående møde til at sørge for, at brændeovnen var indstillet rigtigt. Dette dødsfald blev den direkte årsag til Audun Hamres hadefulde og kyniske indstilling til tilværelsen.

Uden om disse personer grupperer sig nogle af Audun Hamres ofre, hans mor, samt en distriktslæge, Verner Vestad, som optræder som Audun Hamres alter ego. Bogens slutning foregår omkring 9. april 1940; tyskerne har taget Audun Hamres hus, men han sniger sig ind i det og sprænger sig selv, tyskerne og huset i luften; for mennesker skal ikke mere tage noget fra Audun Hamre.

I Audun Hamres person og til dels også i Verner Vestads ses flere af de træk, som optog Aksel Sandemose. For det første: Den ensommes kamp mod fællesskabet, som viser sig allerede i bogens begyndelse; ingen i bygden, hvor Audun Hamre slår sig ned, opnår at komme ham ind på livet – han bliver betragtet som en særting. Man ved, han går på jagt, fordi man hører hans gevær, og man ved, han står på ski, fordi man kan se hans spor i sneen. Det er alt. Fællesskab er afskyeligt for Audun Hamre; han isolerer sig, og i isolationen begynder han at betragte menneskene, og en aften, da han går til et frelsermøde, får han ideen til sin virksomhed som ægteskabssvindler. Han ser, hvordan kynisk beregnende prædikanter pisiker massehysteri frem, og hvorledes menneskene lader sig fornede ganske frivilligt. Dette syn bekræfter Audun Hamres egne ideer om mennesker, de er dumme og vil bedrages, blot de engang imellem får lejlighed til at se deres drømme virkeliggjort, om det så også er under uværdige og groteske former. Mødets ledere føler Audun Hamre sig i slægt med, ud fra dem ser han, hvor let man kan udnytte andre menneskers drømme til egen fortjeneste, som han selv senere gør det i sine svindlerier. Associationen til Hitler er ikke langt borte, men Audun Hamre mener alligevel ikke, han er en hitlerskikkelse, for Hitler troede sandsynligvis selv på de ideer, han udbredte, hvorimod Audun Hamre godt er klar over, at han selv er en udbytter og en sjæleslagter. Han vil ikke have, at hans liv skal være en røverroman; han deler ikke

sit udbytte med andre og hjælper ikke, hvor der er behov, han stjæler bare, det er hans levebrød – han er en handelsrejsende i drømme.

Erik Blach Hansen

Verner Vestad giver udtryk for de samme tanker, men for ham er de frygtindgydende. Han siger et sted i bogen: „Der fandtes en stor litteratur, og den voksede støt, om almindelige mennesker og om psykopater, og det var udmærket, men hvad gjorde

man ved fjolserne, de var jo det største af alle problemer, større end spørgsmål om racehad og gas-krig? Fjolserne var de uendeligt mange, fjolsernes legioner, verdens herrer.“ Det er tydeligt forfatteren, der kommer til syne her. Kollektivet og især det religiøse kollektiv var for Sandemose dumhedens yngleplads, og han mente, at den fuldkomne djævel først og fremmest måtte være dum.

Det stærke, vilde had er også en af karakteregenskaberne hos Audun Hamre. Ægte følelser er en sjalden vare hos mennesket; for det meste er der blot tale om stemninger, der hurtigt kan skifte efter forholdene – dette er Audun Hamres mening; men også her føler han sig som et overmenneske. Han er i stand til at føle ægte, dybt had, og viser det i sin opførsel over for faderen og den tidligere hustru, som han driver til vanviddets rand ved sin stadige forfølgelse. I afsnittet om „Moderen“ side 25 giver Audun Hamre selv udtryk for dette, idet han siger: „Det er godt at vide, at hvad du end har gjort af ret og uret, hvor meget du end har sveget og er blevet sveget, så vendte du alligevel al ulykke til større ulykke for andre. Det er trygt og godt at vide, så kan I mod bedre vidende blive forargede og protestere, så meget I vil. Det er altid værst for dem, der har generet mig, og hvem angrer, når han har det sådan?“

Audun Hamres ensomhed er selvskabt og ønsket, for den er forudsætningen for hans succes. Han har ingen medsamsvorne – deri ligger hans styrke.

Efter hvert kup trækker han sig tilbage til sit lille kontor i Oslo, og her i det triste rum, hvis dør er prydet med skiltet „A. Hamre, Tjære“, sidder han så døgn efter døgn, sløvt læsende i detektivromaner, indtil offentlighedens interesse for kuppet er drevet over. Kontoret er ikke nogen ulvens hule, det er snarere en munkecelle, hvor Audun Hamre kæmper med sin medfødte virketrang. Han er nemlig udmærket klar over, at denne trang er hans farligste fjende. Han undertrykker bevidst sin lyst til at prale, udfordre og vække opsigt ved hjælp af nikotin, alkohol og narkotika. Herved bliver han en asketisk forbryder, der målbevidst øver sig i at besjere sine egne drifter.

Hamres foragt for andre mennesker er næsten fuldkommen; kun over for to personer nærer han lidt varme følelser, nemlig for moderen og kvinden Elisabeth, som oprindeligt var et påtænkt offer, men som viser sig at være i næsten samme situation som han selv – enke med en død søn. Følgende citat fra et afsnit af bogen, hvor man får at vide, hvordan han har opbygget sit skalkeskjul af en forretning, viser, hvorledes han betragter alle andre: „En revisor, der vidste alt om svindel, men aldrig kom på den tanke, at hele tilværelsen, han selv iberegnet, kunne være et eneste stort bedrag, eller at et regnskab kunne eksistere alene for sin egen skyld.“

Også selv bogens titel „Tjærehandleren“ viser Hamres indstilling. Han kalder sig tjærehandler, fordi han engang har hørt udtrykket „der tjærede jeg

ham rigtigt“, hvilket betyder, at der blev vedkommende rigtigt narret. En menneskelig drøm har Hamre dog, en drøm om fred i naturen. Når han efter et vellykket kup sidder alene i sit kontor, tegner han himle med fugle og derunder en gård. Der vil han engang flytte til, for naturen er for ham – som for Sandemose – en skabelseskilde, hvor man altid kan forny sig, langt borte fra menneskers smudsige verden. Ellers ønsker Hamre sig ikke anderledes, end han er. Han ved, at han burde gøre det; men hans opfattelse er, at mennesket aldrig søger sandheden, kun at opbygge en fæstning om sine egne ideer. Kultur, kunst og videnskab er vrøvl, i virkeligheden er der kun øje for øje og tand for tand.

De øvrige personer i bogen er kun staffage omkring Hamre; det er måske også her, bogens største svaghed ligger, idet bipersonerne er svagt tegnede, måske med undtagelse af lægen Verner Vestad, der som tidligere nævnt er en slags alter ego til Hamre, idet denne person viser, hvordan Hamre kunne have udviklet sig, hvis skæbnen havde været ham lidt „mere nådig“. Vestads tilværelse er ellers ikke for munter, konen er dum og herskesyg og forpester hans liv; men han har et arbejde, han går op i, og han bygger sin tilværelse på kontinuitet og orden i samfundet og kan derfor udholde livet uden at blive kyniker og leder som Hamre.

Erik Blach Hansen.

